नं. ५२९५

कात्यायनी तन्त्र टीका
मन्त्र व्याख्या प्रकाशिका

कर्ता श्री नील कण्ठः

पत्र. १४ — सं. ×

विषय. तन्त्र मू.

Vedanta Sangraham

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

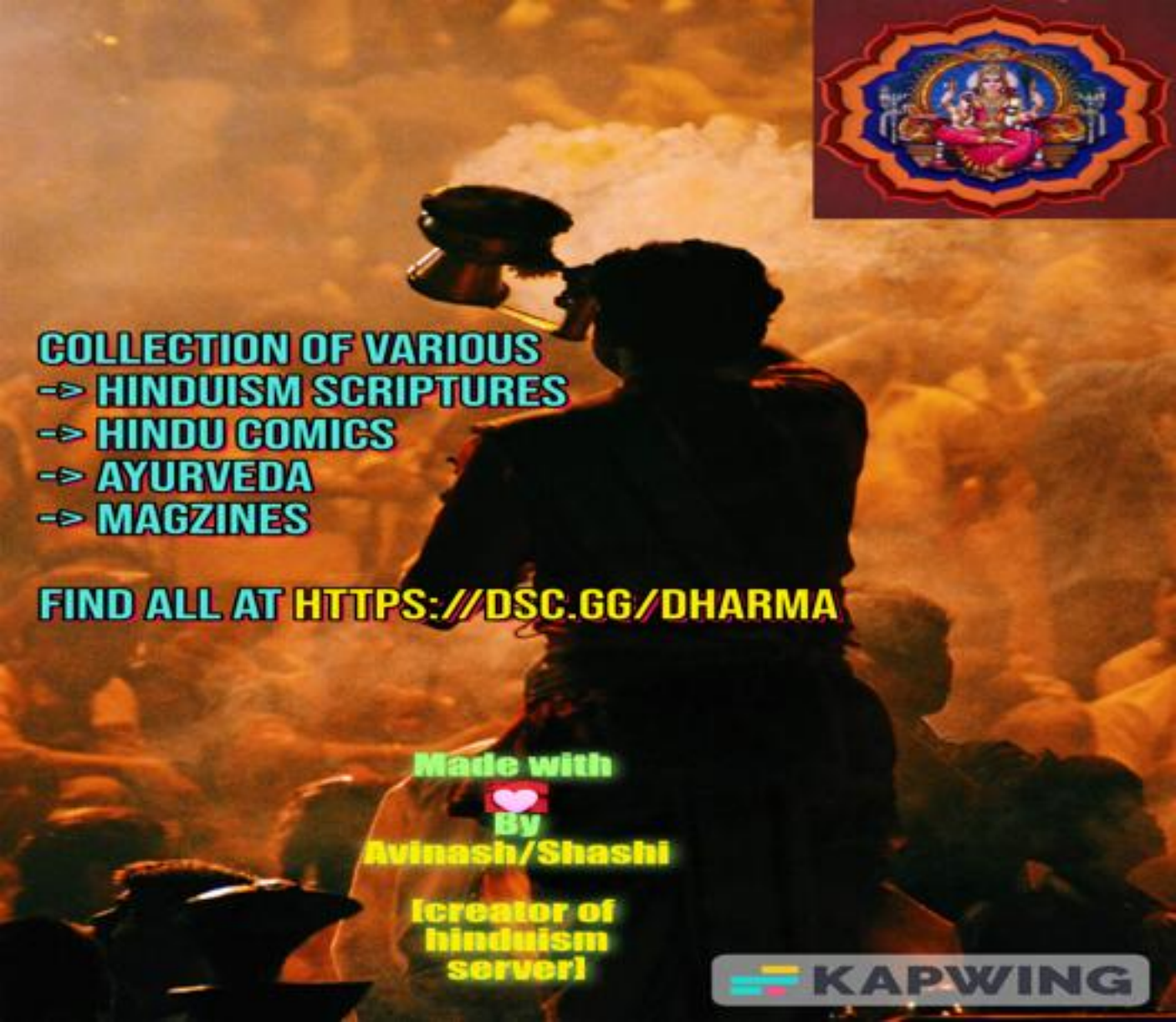
COLLECTION OF VARIOUS
-> HINDUISM SCRIPTURES
-> HINDU COMICS
-> AYURVEDA
-> MAGZINES
FIND ALL AT HTTPS://DSC.GG/DHARMA
Made with
By
Avinash/Shashi
[creator of
hinduism
server]
KAPWING

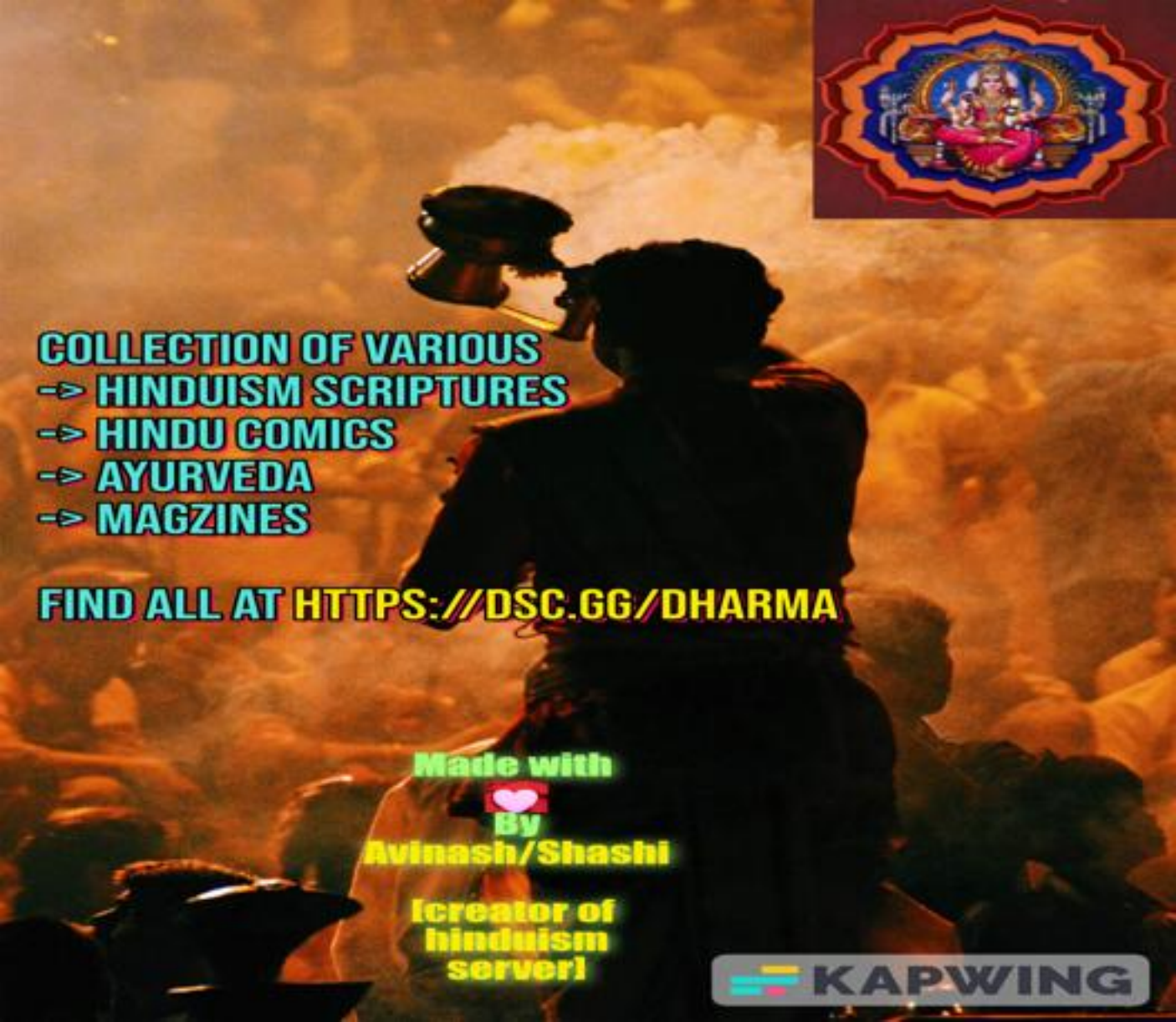
COLLECTION OF VARIOUS
-> HINDUISM SCRIPTURES
-> HINDU COMICS
-> AYURVEDA
-> MAGZINES
FIND ALL AT HTTPS://DSC.GG/DHARMA
Made with
By
Avinash/Shashi
[creator of
hinduism
server]
KAPWING

काव्यनीतंत्रमंत्रव्याख्या प्रकाशिका

टीका

५२९५

5225
Fifth
Complete

Vedanta Sangraham

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

ॐ श्रीगणेशायनमः ॐ श्रीचक्रलोगिरीशगिरिशेमातामहतांचतातांयातो सर्वस्ययत्प्रभावाद्वंदे
पर्णांस्तनोतगिरिजांतां १ येसंतिश्रुतिमौलिसारसिकायज्ञानपवंपरे स्वर्वामाथरमापुरमाथुरी
परिचयेसंरंभिणस्संतते २ अस्माकंतनदेवलोचनचमत्कारप्रभूयाच्चिरं प्रालेयाचलकंदरोदरहरी
वेल्लतमेनंवपुः ३ मेनेमत्तीरूपमितिवाप्रोर्थः मेनायांभवंमेनमुमारूपमितिगूढोर्थः श्री
मत्त्रिपुरभैरवीलक्ष्मीमातरंदेविकोत्तमां पितरंरङ्कनाथाख्यंदेविकोत्तममाश्रये ४ शेषोपनामा
कोविप्रोनीलकंठोभिधाननः सप्तशतीसप्तशतमंत्रसंख्याविभाजके ५ कात्यायनोतेत्रमध्येप
टलानांविवोधिनी व्याख्यांकरोतिशिवयो[illegible] ६ अथेदंसप्तशतीस्तोत्रंमार्कंडेय
उवाचेत्यारभ्यसावर्णिर्भविताम[illegible]रित्यंतंत्रोदशाध्यायात्मकंमार्कंडेयपुराणांतर्गतंसर्वकामदत्वेन
केनचित्रिर्मितंकिंतुवेदवदनाद्येव तद्वक्तव्यंत्रेश्वरीसंहितायां यथावेदोप्यनादिर्हितद्वत्सप्तशती
स्मृतेति मेरुतंत्रेपि सप्तशत्याश्चरकलंतत्रवेदाद्वहेवहि पादोनंश्रीहरिर्वेत्तिवेत्ति तत्प्रजाप
तिः व्यासस्तु यांशकंवेत्तिकोलेशमितरेजनाइति व्यासेनप्रकटीकृतत्वात्व्यासकृतमितिलोके
व्यवहारः रुद्रयामलेपि श्रीतंत्रेगुप्तमंदेव्यामाहात्म्यंसर्वसिद्धिदं वाक्यैरर्थैश्चपद्यैश्चसप्तशत्या
त्मकंशुभं सविशेषपरंतत्रिच्छक्तिमहिमाश्रयं तात्पर्यंगत्यातत्कृत्स्नंनिर्विशेषविदाश्रयमि
ति तत्रास्तोत्रस्यसप्तसतीसप्तशतीचेतिनामद्वयंतत्प्रतिपादितंमेरुतंत्रे सप्तशत्याश्चरित्रेतत्प्रथमे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

का॰त॰ १

पद्मजो मुनिः छंदो गायत्री मुदितं महाकाली तद्देवता वाग्बीजं पाकस्तत्संयमीर्थं विनियोजनं प्र
योजनं प्रयोगानां तत्रवतिर्मारणमोहनेऽत्र इत्यादि उच्चाटेस्तंभने चात्र प्रयोगानां शतद्वये मध्यमे
तत्रतीत्रस्यात्तीयेऽपचरित्रके विद्वेषवश्यपौष्टात्र प्रयोगा दिशतमिताः एवं सप्तशतं चात्र प्रयोगाः
संप्रकीर्तिताः तस्मात्सप्तशतीत्येवं शोकव्यासेन धीमता [illegible] विद्येत्यादि सप्तः सप्तकल्पेन यादिमे
वसेंद्रशुरुमुक्ताणां विष्णुरुद्रसरद्रसरद्विषां उपास्यादेवता जाता काद्याश्चात्र ब्रह्मणा स्तुताः तस्मा
त्सप्तशती त्येवं व्यासेन परिकीर्तिता तथा मध्यमचरित्रे लक्ष्मीस्तु सिता काली दुर्गा गायत्री रुद्रयती
सरस्वती इति तथा काली ता राज्ञित्रमस्ता [illegible] भवनेश्वरी बाला कुब्जेति सप्तशतीनां मंत्रा
ग्रप्रस्तुपेण कथिताः तस्मात्सप्तशती नाम तथा तृतीयचरित्रे ब्राह्म्याद्याश्चाष्टौ ताः सप्त त
थानेदाशुगताहीशुगकंभरीभीमारक्तदंतिकादुर्गाभ्रामर्यस्तत्रः सप्तशत्यां उक्तास्तस्मात्सप्तशती
नामेत्यादि मेरुतंत्रे स्पष्टं तत्र होमेतर्पणाभिषेकाभिषेकमंत्रैः संपुटीकरणे च सप्तशतमंत्रविभागं कृत्वैव हो
मादिकं सप्तशतमंत्रैः कर्तव्यं तदा विफलं भवतीति वदन्ति प्रमाणं कात्यायनीतंत्रवचनादस्य सप्त
शतीस्तोत्रस्य सप्तशतमंत्रविभागोऽवश्यमपेक्षितः सप्तमंत्रविभागः कात्यायनीतंत्रे उक्तः स च
कात्यायनीतंत्रव्याख्यानेन स्पष्टीक्रियते ॥

१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ईश्वरउवाच मार्कंडेयउवाचाद्य इति प्रस्पार्थः मर्कंडेयउपउवाचेत्यर्थः प्रथमपकोमंत्रइत्यर्थः त
तस्तउत्तरंद्वितीयस्वरश्चाकारस्तेनसंयुतः संयुक्तोव्योमहकारस्तस्यादिवर्णः सकारस्तेनसाइ
तिसिद्धेतमारभ्यन्यपमित्यत्तरद्वयमंतिमंचेषांतेतदंतिमाश्चाष्टादशतत्संख्याकाः श्लोकात्म
कामंत्राभवंतीत्यर्थः तत्रयद्यपिसावर्णिः सूर्यतनयइत्यारभ्यप्रत्युवाचसतंवैप्रपः प्रश्नयावनतोन्य
पमित्यद्वात्पूर्वंसप्तश्लोकाःप्रत्युवाचसतंवैप्रप इतितर्हिश्लोकपवतथापिमंत्राधश्लोकस्यैवमंत्रत्वं
स्वीकृत्यव्युत्पत्तिन्यायेनश्लोकाद्यपिश्लोकव्यवहारःकृतइतिबोध्यं तथाचप्रथममंत्रेणसहि

ईश्वरउवाच मार्कंडेयस्वाद्योमंत्रःश्लोकात्मकास्ततः व्यो
मादिवर्णमारभ्यद्वितीयस्वरसंयुतं १ न्यपमित्यंतिमामंत्राभवं
त्यष्टादशप्रिये वैश्यपाकंततःश्लोकाव्योमाद्यास्तेवमंत्रकाः २

तापकोनविंशतिमंत्रास्तपत्राः वैश्यपाकमिति वैश्यउवाचेत्येकोमंत्रइत्यर्थः ततस्तउत्तरं
व्योमाद्यादिति त्यब्लोपे पंचमीव्योमहकारस्तदाद्यः सकारस्तमारभ्योत्यर्थः तमारभ्यश्लोका
स्तथाचैतावतः तेपंचमंत्रकाभवंतीतिशेषः यतःश्लोकानामेवतावत्पर्यंतंसत्वात् नतुचतेषुश्लोके
षुपंचमंत्रत्वंकथमिति चेत्तत्रप्रथमश्लोकस्याद्यभागस्यमंत्रत्वस्वीकारात् तदुक्तंभुवनेशीसंहितायां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

का॰ तं॰
२

न्यपस्योक्तिरिति राजोवाचेत्येकोमंत्रोभवतीतिशेषः मांतवर्णोमकारांतवर्णोपकारःकथंभूतेप
कारेणयुक्तस्तेनयेइतिसिद्धंसआदितआदौश्रथचसकारोबिंदुसंयुक्तोतेवसानेईदृशोमंत्रोहोम
तोयेनिरस्तइतिस्त्रीकेखंडद्वयंकृतामंत्रद्वयंसेपादनोपमितिभावः ३ ततोवैश्रपउवाचेतीति वैश्रप
उवाचेत्येकोमंत्रइत्यर्थः स्वरेषुएकादशसुस्वरएकादशस्वरेषुआदिआदौश्रथचवह्निबीजंरकारःक
थंभूतंबिंदुयुक्तंतेनरमितितदंतेयस्येतादृशोमनुपंचकंस्यादित्यर्थः अत्राप्येवमेतद्यथाप्राहु

न्यपस्योक्तिर्मांतवर्णपेकारेणयुक्तादितः सकारोबिंदुसंयुक्तोतेमंत्रा
वीदृशोमतो ३ ततोवैश्रपउवाचेतिस्वरेकादशआदितःवह्निबीजंबिं
डयुक्तमंतोस्यात्मनुपंचकं ४ मार्कंडेयउवाचैकस्ततोमंत्रत्रयंभवेत्
तादिवर्णंचभुवनस्वरयुक्तारुणंतिमम् ५

तत्रारभ्यनिरस्तमित्यंताः चतारपद्यश्लो
कास्तेषुपूर्वन्यायेनादिमार्थोतिमार्थेनसहितमध्यश्लोकत्रयेणपंचमंत्रंबोध्यम् ४ मार्कंडेयउवा
चैकइतिमार्कंडेयउवाचेत्येकोमंत्रइत्यर्थः ततस्तादिवर्णंतकारआदिवर्णोयस्यभुवनस्वरश्लोकार
स्तद्युक्तारुणंअकारःरोतिमेयस्येतादृशोमंत्रत्रयंभवेत् अत्रापिततस्तावित्यारभ्यपार्थिवावित्ये
तत्श्लोकाद्वौतिमश्लोकाद्योःपृथक्करणेनमध्येकश्लोकेनमंत्रत्रयंबोध्यं तदुक्तंभवनेशुभसंहिता
यां ततस्तावद्वैमेतत्स्यादिति ५ ॥

२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

राजोवाचेति राजोवाचेत्येको मंत्रइत्यर्थः ततोभकारस्यादिर्येषां ताइति ६ तेयोषां ताइशाः षण्मंत्रामता
ज्ञेयाइत्यर्थः अत्रापिप्रथमोतिमार्थद्वयपृथक्करणेनषण्मंत्रत्वंबोध्यं भगवन्विदमर्थेस्यादिति मेति
मार्थस्यतत्रउपाचोतास्तत्रयेमंत्रास्तेधर्ममंत्रात्मिकाः पिपेइतिरूपंरीतेत्रवचनान्मत्रत्वंबोध्यं अथो
वाचेति अथानंतरमृषिरुवाचेत्येकोमंत्रइत्यर्थः तदनंतरस्तानमस्तीत्यारभ्यसर्वेश्वरेश्वरी

मार्कंडेयउवाचेकस्ततोमंत्रत्रयंभवेत् तादिवतिचभवनस्वरयुग्वाहएणंतिमं ५ राजो
वाचेतिषण्मंत्राभादितांताःप्रभानने अथोपावरुषिर्ज्ञानमस्तीत्यारभ्यपावेति ६ स
र्वेश्वरेश्वरीत्येतामंत्राद्वादशकीर्तिताः राजोवाचेतिभगवन्नादावेतेविदांवर ७ मंत्र
त्रयमिदंख्यातंपश्चाद्ऋषिरुवाच तितैवसाजगन्नादौप्रभरंतेष्टमंत्रका ८

त्येतामंत्राद्वादशकीर्तिताः प्रथमार्धमध्येदशश्लोकाअवशिष्टमंतिमार्धमिलितापूर्वन्यायेन
द्वादशमंत्राज्ञेयाः ५ ६ राजोवाचेति राजोवाचेत्येकोमंत्रः अथादौभगवन्निति अंते विदा
वरेति ताइशश्लोकहयेऽपमाथमध्यश्लोकोतिमार्धात्मकमंत्रत्रयमिदंपूर्वन्यायेनख्यात
मित्यर्थः पश्चादृषिरुवाचेत्येकोमंत्रः तत्रादौतितैवसाजगदिति अंते प्रभरिति इत्यायेसप्तश्लो
कास्तेषुप्रथमार्धमध्यश्लोकषट्कोतिमार्धात्मकाअष्टमंत्राइत्यर्थः ८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अथ वलो वाचेति वलो वाचेत्येको मंत्रः ततस्त्वा स्वाहादिका महासरा वित्येति माये चतुर्दश
श्लोकास्ते पूर्वन्यायेन प्रथमार्धमध्य योदश श्लोकांति माधिकाः पंचदश मंत्रा इत्यर्थः ९
ऋषिरेवमिति ऋषिरुवाचेत्येको मंत्रः एवं स्तुते त्याद्याः केशांतिमाये षट् श्लोकास्ते प्रथमा
र्धमध्य श्लोकपंचकांति माधिकाः सप्त मंत्रा भवंतीत्यर्थः ततो भगवडुक्तिर्भगवानुवाचेत्ये

अथ वलो वाच ततस्त्वा स्वाहा वं स्वधा रेमाः महासरांति मामंत्रा मताः पंच
दशप्रिये ९ ऋषिरेवं स्तुते ताद्याः सप्त मस्युः केशवांतिमाः ततो भगवडु
क्तिः स्याद्भवेतामित्यु भौ मन्त्रौ १० अथर्षिर्वीचिताभ्यामित्येतन्मंत्रद्वय
प्रिये ऋष्युक्तिश्चतुर्थ्यन्तेत्यादिमंत्रद्वयं भवेत् ११ ॥

को मंत्रः भवेतामद्यमेतत्स्यादिति श्लोके खंडद्वयेन द्वौ मंत्रावित्यर्थः १० अथर्षिरिति
ऋषिरुवाचेत्येको मंत्रः वीचिताभ्यामिति वीचिताभ्यामित्यादिकमेतन्मंत्रद्वयं भवेत्
वीचिताभ्यामयं मंत्रोऽष्टधा मंत्रो जलप्रदइति हरगौरी तत्रा[illegible] तो धर्मंत्रो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ननु सर्वे श्लोकाइहाध्याये कति जातास्तत्राह सर्वे श्लोकाइति इहाध्याये सर्वश्लोकाश्चत
ष्पादात्मकाः षष्टयुक्सप्ततिरष्टाधिकासप्ततिर्मताइत्यर्थः मध्येश्लोकमंत्रास्तु पूर्वोक्तप्रकारेण
चतुर्विंशतिरीरिताः इदमेवज्ञापकं मध्ये मध्ये मंत्रकरणं १२ उवाचोताः कति संतितत्राह उवा

सर्वे श्लोकाइहाध्याये षष्टयुक्सप्ततिर्मताः मध्ये श्लोक
मंत्रास्तु चतुर्विंशतिरीरिताः १२ उवाचोतास्तत्रबोध्या मंत्रा
भवन्संख्यकाः संहत्याऽऽतपोक्तेषाश्चतुर्भिरधिकं शतम् १३
इति कात्यायनीतंत्रे सप्तशतीमंत्रविभागे विंशः पटलः २०

वोताइति ऋषिरुवाच राज्ञो वाचेत्यादयउवाच मंत्राभवन्संख्यकाश्चतुर्दशसंख्याभवंति अस्ते
नसंहत्याऽऽतपः कति जातास्तत्राह संहत्येति अस्यार्थः स्पष्टएव १३ इति कात्यायनीतंत्रव्याख्या
यां विंशपटलः २० ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ईश्वरउवाच द्वितीयेऋष्युवाचेतीति द्वितीयाध्यायेऋषिरुवाचेतिप्रथमोमंत्रइत्यर्थः तेनसहाष्टा
षष्टिश्लोकमेलनेनत्रयोविंशाध्यायोनसप्ततिरितिफलितं आहुतिरित्येकवचनमार्षं
ततस्तृतीयेध्यायेहेदेविकेगुरुरूपिणिपार्वतिऋषिरुवाचेतीदंकोमंत्रः १ ततःपंचविंशतिश्लोक

ईश्वरउवाच द्वितीयेऋष्युवाचेतिनवप्रथमाहुतिःक्रमा
त् ततस्तृतीयेध्यायेतऋषिरुवाचेतिदेविके १ पंचवि
शत्येवमंत्राःश्लोकज्ञेयावरानने २ ऋष्युवाचेतिमंत्रांतेमंत्रश्लो
कस्तेतःपरं २ ऋषेरुक्तिःपुनःश्लोकाःपंचमंत्राःसनातनाः
पंचमाहुतयस्तत्रचत्वारिंशच्चतर्युताः ३ चतुर्थेकमतोदे
विऋष्युक्तिःषट्चविंशतिः पुनस्तथैवऋष्युक्तिःश्लोको
द्वौमंत्ररूपिणौ ४ ॥

रूपामंत्राइत्यर्थः ततोदेव्यांतेकोमंत्रस्तदंतेएकोमंत्रश्लोकपकश्लोकात्मकोमंत्रइत्यर्थः २
ततऋषेरुक्तिः ऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः पुनःपंचश्लोकाःपंचमंत्राइत्यर्थः पंचप्रकारेणचतर्युता
चत्वारिंशदाहुतयइत्यर्थः ३ चतुर्थेइति चतुर्थेअध्यायेऋष्युक्तिःऋषिरुवाचेतिमंत्रः ततःष

का॰ त॰ ४ एकोमंत्रःतत्रोक्तश्लोकोमंत्ररूपिणौ ॥ ४ ॥

इतिप्रथमाध्यायेकोमंत्राःपुनर्द्वितीयाध्याये ४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

तन्मध्ये एवं स्तुतास्तुरैर्देवो तिमंत्रो ऽतिगुप्तो भवति श्रुतिपावनश्च भवति एतद्रहस्यं शिवज्ञानातिनास्तपा
महर्षिगोचरम् ततो देवुवावेत्येको मंत्रः ततो विद्यतामिति षोडशाक्षरो ऽर्थश्लोकात्मको मंत्र इत्यर्थः ५ देवा
ऊचुरिति देवा ऊचुरित्येको मंत्रः तं मंत्रमुक्त्वा भगवत्प्रकृतेस्तवेति वदोक्तियत्पर्यंतं वदेत्तत्राह मंत्रो
यमिति द्वादशाक्षरे उत्तरावर्णस्तद्युक्तस्तद्युक्तः शतवर्णात्मकः द्वादशाधिकशतवर्णात्मकः सार्धत्रि
श्लोकात्मक इति यावत् तावत्पर्यंतमेको मंत्र इत्यर्थः इदमेकमंत्रविधानं कामनापरत्वेन केवलमंत्रजप

एवं स्तुतेति मंत्रो यमतिगुप्तः स्तुतावतः देवुवावेति विद्यतां मंत्रो यं षोडशाक्षरः ५ देवा
ऊचुस्तत्श्लोकाभगवत्प्रकृतं वदेत् मंत्रो यं शतवर्णस्तो द्वादशेतरयुक्पुनः ६

परतया क्वचिदुक्तं तत्सर्वं तमंभवतीति स्तवनायप्रसंगादुक्तं नतु सार्धत्रिश्लोकात्मकमंत्रैकैकाकृतिः क
र्तव्येत्यभिप्रायेणापटलांते वदनाप्रसंख्यापाविरोधापत्तेः तस्मादत्रापि वेदं कृत्वा होमः कर्तव्यः तत्र भ
वने श्रीसंहितायां भगवतो दर्शं सर्वाशपूरकं स्तुतमित्युक्तं भगवत्प्रकृतेस्तवमित्यर्थश्लोकात्मक
एको मंत्रस्ततः श्लोकत्रयात्मकाः त्रयो मंत्रा इति बोध्यम् ६ ॥ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

का॰ त॰ ५ ततोऽऋषीरुवाचेति ऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः श्रृणुतदंतेइति प्रसादिनेत्यादयश्चत्वारः श्लोकायेस्तुस्तावंतएवमं
त्राभवंतीत्यर्थः ७ सर्वाध्यायमंत्रसंख्यामेलयति श्लोकाश्चतुर्थेइतिपंचविंशादिति पंचविंशतिश्लोकात्मका
मंत्राःपंचोवाचोंतास्त्रयोद्वौप्याः तत्रैवार्थमंत्रद्वयमेलनेचत्वारिंशाद्द्विपुक्ताद्विचत्वारिंशन्मात्राभवंतिइत्य

ततोऽऋषिरुवाचेतइतिप्रसादिनेतिवे
चतःसंख्यास्तुयेश्लोकामंत्रास्तावंता
वहि ७ श्लोकाश्चतुर्थेऽध्यायेतपंचवि
शत्यरेश्वरि अर्थमंत्रद्वयेनैवचत्वारिं
शाद्द्विपुक्तः ८ एवंमध्यचरित्रस्य
पंचाशच्छतोत्तरं तथापंचशतेमंत्रा
मध्यस्तस्याविभेदतः ५ इतिकात्या

प्रथमेशतेतदुत्तरंपंचशतेपंचा

र्थः ८ मध्यमचरित्रसंख्यामेलयति एवंमध्यचरित्रस्येतिस्पष्टं ५ प्रथमेशतेतदुत्तरंपंचशतेपंचा
शादित्यर्थः १५५ इतिकात्यायनीतंत्रकाशेएकाविंशःपटलः २१ ॥ ॥ ॥ ५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पंचमाध्याये ऋषिरुवाचेतीति ऋषिरुवाचेत्येको मंत्रः ततः पुराइत्यारभ्य विस्रमायां प्रतस्थुरि
त्यंताः श्लोकरूपाः षण्मंत्रा भवंतीत्यर्थः ततो देव्यूचुरित्येको मंत्रः २ नमो देव्यादीति नमो देव्यै
इत्यारभ्य विनम्रमूर्तिभिरित्यंताः श्लोकास्त्रिंशद्भवंति तत्र त्वयेति विस्रमायेति शब्दितेत्यादिभ्रांतिरूपे
णसंस्थितेत्यंतिमा पतत्पदद्यटिताये मंत्रा एकविंशतिसंख्याकास्ते खंडत्रयेण त्रिषष्टिर्भवंतीत्यर्थ
कथं खंडत्रयं कर्तव्यमिति चेन्नाह अवतारैरिति पतत्पदलब्धैः कैः पृथङ्मंत्राः कर्तव्याः खंडत्रयं

ऋषिरुवाचेति पुरा विस्रमायां प्रतस्थुः एको मंत्रः श्लोकरूपास्ते देव्यूचुस्ततः परं २ नमो दे
व्यादिनः श्लोकास्त्रिंशद्दिनम्रमूर्तिभिः विस्रमायादितो भ्रांतिरूपातेत्रीणि षष्टिपुक
२ अवतारैः पृथङ्मंत्रास्तिस्रो विंशतिराकृतिः ॥

कर्तव्यं तत्राकारेणावर्तीस्य ग्रहणं तेन च
षोडशसंख्या लभ्यते वकारेण वररुचिसंकेतेन चतुःसंख्या ग्रहणं मिलित्वा विस्रमपित्या
दिनमस्तस्येपर्यंतं विंशत्यक्षरात्मकः प्रथमः खंडः तारइतिकारेण षट्संख्या ग्रहणं रकारे
णद्वितसंख्या मिलित्वाष्टाक्षरात्मको द्वितीयः खंडः यद्यपि तत्र थावरोधेनायं द्वितीयः खंडः प्रा
तस्तथापि देवादावरोनन्मध्ये महालक्ष्म्याः प्रतोषकृत् लक्ष्मीसूक्तेन तत्राशब्देनायमेवोच्यते शिवे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तत्रिंशे पटलेवचनात् तृतीयखंडोज्ञेयः नमस्तस्येइति तद्द्वितीयखंडः एवंप्रतिश्लोकंसंपत्रायेत्रयोमं
त्रांस्तेषां विर्वाहिता कृतिराकृतयोज्ञेयाइत्यर्थः इसंमूलादरणंत्रोतरा चक्रत्रयेलब्धेगतवतांकेनचि।
ज्जस्थितंयादेवीसर्वभूतेषुविस्तमायेतिशाहिताननमस्तस्येनमोनमइतिवक्तविंशत्यक्षरोमंत्रस्त्रिवारम्

इंद्रियाणामधिष्ठात्रीत्येकश्लोकात्मकःपरः ३
चितिरूपेणमंत्रेणयाकृतिरयमञ्जपेत् एवंमं
त्राश्रयीतिस्तेषूर्वैः रुद्रस्तरेश्वरि ४ ॥ ४

त्रयाणांकृतिरयंभवतीतितत्रैकेन रूपेणोपितमितिसएवप्रष्टव्यः तथाचविंशत्यक्षरःप्रथमोमंत्रोहितीं
यश्चतुरक्षरः ब्रह्मक्षरस्तृतीयोमंत्रइतिसिद्धं इंद्रियाणामधिष्ठात्रीति ॥ अयमेकश्लोकात्मकोमंत्रः
चितिरूपेणेति चितिरूपेणयाकृतस्त्वमितिमंत्रेणपूर्वोक्तप्रकाराकृतिरयंकिंकरोदित्यर्थः एवंमंत्रा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri
Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

अथप्रथमोक्तमवाचमंत्रद्वयंमेलयित्वाअशीतिसंख्यासंपादितेतिबोध्यम् ततइति स्तुतेतियुगलंस्तुतासुरै
रित्यादिकंमंत्रद्वयमित्यर्थः ऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः एवंस्तवादियुक्तनामिपारम्यतयाकस्मात्रगृह्यतेइत्येतं
सप्तदशमंत्राइत्यर्थः ५ ऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः ततोवैनिशुंभेतिनिशुम्भेतिवचःशुंभइत्यादित्रि
यैःश्लोकैर्मंत्रास्त्रयःशुद्धभेदाःप्रकीर्तिताः शुद्धभेदेत्युपरंजकतयाविशेषणम् ६ अथहूतेति हूतइवाचेत्येको

तत्रस्तुतेतियुगलमृषिरुवाचइत्यथ एवंस्तवादियुक्तानांतयाकस्मात्रगृह्यते ५ मंत्राःसप्तदशैतेत
ऋषिरुवाचनिशुम्भेतिवैइत्यादित्रितयेमंत्राःशुद्धभेदाःप्रकीर्तिताः ६ अथहूतइवाचेतिदेविदैत्ये
श्वरस्ततः इत्याद्यानवमंत्राश्चपुनर्ऋषिरुवाचइ ७ इत्युक्तेत्यादिमंत्रेणोद्दैकेनचसरस्वती देव्युवाच
ततःश्लोकाश्चत्वारोमंत्रभेदतः ८ अथहूतइवाचेतिगौरवामागमिष्यसिमंत्राःशुद्धतःसंख्यकास्तदे
व्युवाचततःपरं ९ मूः

मंत्रः देविदैत्येश्वरइत्यादयोनवमंत्राः ऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः ७ इत्युक्तेत्यादीति इत्युक्तासातदादेवी
त्येकेनश्लोकेनैवेहसरस्वतीप्यतइतिशेषः सारस्वतप्रदोयंमंत्रइतिभावः ततोदेव्युवाचेत्येकोमंत्रः
ततःश्लोकाश्चत्वारोमंत्राः ८ अथहूतइवाचेति हूतइवाचेत्येकोमंत्रः गौरवामागमिष्यसीत्येतावतःसं
ख्यामंत्राःदेव्युवाचेतिचैकः ९९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

एवमिति एवमेतद्बलीष्मं भः सत्वयुक्तं करोतयदित्यंतं मंत्रद्वयं एतं रोपाते सर्वे श्लोका अथ चनवसं।
ख्या अंगमंत्राश्च अंत्रनव प्राप्तः सप्तसंख्यावोपकोलदाणायावदपमाणसंख्यानरोपात् अंगप्राप्तोप्यारं
भवाचक्रः अंगंतदेहावयवैपुंस्पारंभेप्रकीर्तितमिति कोपाप्तथा वारंभमंत्राइत्यर्थः तेवऋषिरुवाचदेवु

एवमेतद्बलीष्मं भः सत्वयुक्तं करोतयत् इतिमंत्रद्वयं श्लोका अंगमंत्राश्चतेनव १० एकोनविं
शच्छतादधिकामंत्ररूपकाः ऋषिरुवाचेत्याकर्णिश्लोकाश्चतारईरिताः ११ पुनर्ऋषि
रुवाचेतितेनाज्ञप्तस्ततः परम् मंत्रत्रयमिदंशोक्तं देवुवाचेति वैततः १२ १२ १२

वाचेत्यादयः सर्वेमंत्रामिलिताःमंत्रध्यायेपेतेएकोनपंचाशत्संख्यामंत्राः पूर्वोक्ता अशीतिमंत्राश्च
मिलिताशताधिकाएकोनत्रिंशन्मंत्रकाजाताइत्यर्थः १० ततषष्ठेध्यायेऋषिरुवाचेत्याकर्णेति
ऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः ततइत्याकर्णेत्याद्याश्चतारःश्लोकामंत्राईरिताः ११ पुनर्ऋषिरुवाचेति ऋषि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दैत्येश्वरेणेति दैत्येश्वरेणाप्रहितइत्येको मंत्रः अथो अनंतरं ऋषिरुवाचेति मंत्रः अथानंतरमि
त्युक्तो तेइत्युक्तपदस्यांते सौम्यथावत् इतिपदइत्यादितदादयो द्वादशश्लोके सप्तसंख्यादेवता
कृतयो भवंति १३ आदितआकृतीः कथयति चतुर्विंशतिभेदाइति षष्ठेध्याये चतुर्विंशतिसं
ख्याआकृतयइत्यर्थः १४ ततः सप्तमाध्याये ऋष्युक्तिरिति ऋषिरुवाचेत्येको मंत्रः ततआरभ्य

दैत्येश्वरेणप्रहितएको मंत्रः प्रकीर्तितः अथो ऋषिरुवाचाद्येत्युक्तो तेसौम्यथावत १३
इत्यादिद्वादशश्लोकाः षष्ठेध्याये प्रकीर्तिताः चतुर्विंशतिभेदास्ता देवताकृतयः क्रमा
त् १४ ऋष्युक्तिराज्ञप्तेत्यादित्रयो विंशतिमातरः ऋषिरुवाचतावानीतो मंत्रभेदद्व
यं क्रमात् १५ सप्तविंशत्यदोदेवि भवंत्याकृतयः क्रमात् अत्राध्यायद्वयेदेवि पूर्वा
र्द्धीतिप्रकीर्तिता १६

इत्यादि आरभ्य सप्तनतैरेवाइत्यादयस्त्रयोविंशतिसंख्या मातृकृआकृतयो भवंतीत्यर्थः ऋ
षिरुवाचेत्येको मंत्रः तावानीताविति मंत्रद्वयम् १५ सप्तविंशदिति हेदेवि ऋदपता आकृतयः
सर्वाः सप्तविंशतिसंख्या भवंतीत्यर्थः अत्राध्यायद्वयेपूर्वार्द्धी देवतातदुपासकेवेदमध्याय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऋषिश्चंडेचनिहतेति अष्टमाध्याये ऋषिरुवाचेत्येको मंत्रः चंडेचनिहतेइत्याद्यध्यायावसानकं
अध्यायांतेत्रिषष्ट्याकृतयः प्रोक्तास्तन्मध्येपकैवार्धश्लोकाकृतिरन्याः श्लोकरूपाः एकषष्टिसंख्या
आकृतयः ऋषिरुवाचेत्येकाकृतिः मिलिता त्रिषष्ट्याकृतयः तत्रप्राकृतमंत्रस्यश्लोकात्मकस्य
विच्छेदकरणापेक्षयातेविद्यमानस्यैवार्धस्यहृतेमातृगणाइत्यस्यमंत्रतमुचिते १७ २

ऋषिश्चंडेचनिहतेइत्यध्यायावसानकं त्रिषष्ट्याकृतयः प्रोक्ताएकाप्यर्धाकृ
तिस्तथा १७ रक्तादयोदेवता अष्टौदेवतास्तुप्रकीर्तिताः राजोविचित्रमित्या
दिश्लोकद्वयमदाप्यतं १८ ऋषिश्चकारकोपंहीत्यादिश्लोकस्वरूपतः स
प्तविंशच्चविज्ञेयादेवतामंत्ररूपतः १९ एकचत्वारिंशादिति आकृतिर्नवमेस्तु
देवताभैरवीतारा मृत्युगोप्यंवरानने २०

रक्तादयइति देवीललाटनिस्तृतायारक्तादयोवास्त्याद्याअष्टौप्राकृतोदेवताअस्मि
न्नध्यायेभवंति तदुपासकेरयमध्यायोनियमेनपठनीयइतिभावः नवमेध्याये राजो
विचित्रेति राजोयाचेत्येकः विचित्रमित्यादिश्लोकद्वयं १८ ऋषिश्चकारेति ऋषिरु
वाचेत्येकः चकारकोपमित्यारभ्यश्लोकरूपाः सप्तविंशान्मंत्राः १९ एकचत्वारिंशेति सर्वा

ऽ आकृतयोनव मध्यायेएकएवार्धः
ऽ इति अस्याध्यायस्य भैरवीतारादेवतेतिपूर्ववत् २०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri
Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

दशमेध्यायेऋषिर्निर्भुंभमिति ऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः निर्भुंभंनिहतमित्यादिद्वयमंत्रद्वयंभवतीत्य
र्थः ततोदेव्युवाचेत्येकोमंत्रः ततएकैवाहमित्याद्यौ अनुत्तमौ द्वौ मंत्रावित्यर्थः २१ पुनर्देव्येकेति
पुनर्देव्युवाचेत्येकोमंत्रइत्यर्थः ततउत्तरमेकमंत्रेण अहंविभूत्येतिमंत्रेण सहपूर्वोक्ता अष्टौमंत्राः
संपन्नाः ऋषिरुवाचेत्येकः ततःप्रहृतेइत्यादिसार्धद्वाविंशतिमंत्राभवंतितत्रद्वाविंशतिश्लोक

ऋषिर्निर्भुंभंनिहतमित्यादिद्वयमंत्रकं ततोदेवीतिमंत्रोह्येकोवाहमनुत्तमौ २१
पुनर्देव्येकमंत्रेणाप्यष्टौमंत्राउदाहृताः ऋषिरुवाचःप्रहृतेसार्धद्वाविंशतिमीताः २२
द्वाविंशत्मनवस्तत्राप्येकोऽर्थमनुमतः दशमेसिंहमासीनाशूलपाशविधारिणि २३
मध्याचतुर्भुजावाणचापहस्ताभुभेक्षणा इतिकात्यायनीतंत्रेद्वाविंशः पटलः २२
ऋषिःसुमेधाविख्यातःप्रोक्तोदेव्याहृतेसुभे चतस्त्रिंशत्तथाश्लोकामंत्रास्तत्संख्य
काःस्मृताः ८

रूपामंत्राजज्वलच्छ्रीमयइतिएकोतिमोर्थमनुः अस्मिन्नध्यायेसर्वेमंत्राद्वाविंशद्भवंतीत्योध्यम् दशमेइ
त्यादिस्पष्टपूर्ववत् ज्ञेयम् २२ इतिकात्यायनीतंत्रप्रकाशेद्वाविंशतितमःपटलः २२ ॥ ऋषिःसु
मेधेतिएकादशेऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः देव्याहृतेइत्यारभ्यचतस्त्रिंशत्श्लोकास्तावतएवमंत्रा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

का॰ त॰
५

ततइति देव्युवाचेतिमंत्रः एकेनवरदाहमित्युत्तरमंत्रेणयुक्तः तथाचमंत्रद्वयंबोध्यम् देवाऊचु
रित्येकः सर्वाबाधाप्रशमनमित्युत्तरैकमंत्रेणयुक्तस्तेनमंत्रद्वयं कालितं २ देव्युवाचेत्येकोमंत्रः
ततोवैवस्वतेंतरेप्राप्तइत्यादयश्चतुर्दशश्लोकामंत्राः ३ पंचसंयुताः पंचाशदाकृतयोऽर्धमंत्रे

ततोदेव्येकमंत्रेणवरदाहंसुरेश्वरि देवाऊचुस्ततःसर्वाबाधाप्रश
मनंतथा २ श्लोकेनैकेनदेवेशिदेव्युवाचततःपरम् वैवस्वतेंतरेप्रा
प्तेत्यादिश्लोकाश्चतुर्दश ३ तथासर्वाकृतिर्देविपंचाशत्पंचसंयुता
वैस्वतीचसंयुता वैस्वतीदेवतास्यत्रमहागरुडवाहना ४ देव्यु
वाचेतिचततएभिरुवैश्चमांतदा हूरेत्यर्धेनसहिताअष्टाविंशा।
तिरूपकाः ५

एतसहिता अस्मिन्नध्यायेभवंतीत्य र्थः सचार्द्धमंत्रोर्थादवशिष्टएववैस्वतीदेवता
एवंषष्ठोध्या ४ देव्युवाचेतीति देव्युवाचेत्येकोमंत्रः ततएभिस्तवैश्चमामित्यारभ्यहूरादेवप
लायंतेइत्यंतिमार्धेनसहिताअष्टाविंशतिसंख्याविशिष्टश्लोकरूपमंत्राबोध्याः ५ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ततश्चेति ऋषिरुवाचेत्येकोमंत्रः ततइत्युक्तासाभगवतीश्लोकमादितआदौकृत्वा प्रथमार्धश्लोकेन
सहितायेनवश्लोकास्तैस्तत्संख्याकाकृतयोभवंतीर्थः तइत्युक्तेत्यर्थमंत्रोपंच
पात्रशैर्यप्रदायकइति ६ सर्वाध्यायाकृतोः कथयति पर्वतेतिस्पष्टं ततस्त्रयोदशइति ऋषिरुवा
चेत्येकोमंत्रः ७ एतत्तेकथितंभूपेति एतत्तेकथितंभूपेत्यारभ्यांतिमार्धेनसहितंयत्रयंश्लोकानांत

ततश्चर्षिरुवाचेतइत्युक्तश्लोकमादितः प्रथमुक्तनवभिःश्लोकैर्मंत्रास्तत्संख्यकामताः
६ पर्वतद्वादशोध्यायेपंचचत्वारिंशदाकृतिः ततस्त्र
योदशोध्यायेऋषिरुवाचइत्यर्थः ७ एतत्ते
कथितंभूपेत्यादिसार्धत्रयंमनुः मार्कंडेयउवाचेति
इतितस्यवचोदितः ८ ॥

मनुःसार्धास्त्रयःश्लोकात्मकामंत्राइतियावत् मार्कंडेयउवाचेत्येकः इतितस्यवचोदित आर्षप्रयोगः
आदितइतिछेदः आदितः प्रथमतः इतितस्यवचः श्रुतेत्यर्थात्मकएकोमंत्र इत्यर्थः ततश्लोकषट्
कंसार्धपंचमंत्रात्मकंभवति स्पष्टीरुपदयातीतिन्यायेनार्धश्लोकेपिश्लोकव्यवहारः ततपंचश्लोकरू
पामंत्रा अर्धश्लोकरूपोमंत्रोमिलित्वाषण्मंत्राभवंतीत्यर्थः २२ ८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

देव्युवाचेत्येको मंत्रः यत्सार्थ्यतेत्वया भूपेत्येकः अत्रविशेषमाह श्लोकेनैकेनेति अनेनैवश्लोकेनासकृ
दावर्तितेन श्रीभगवती तोषकृद्भवतीत्यर्थः तेनवाचार्यमंत्रतेन श्लोकतेत्यमितितात्पर्यं ९ मार्कंडेय
उवाचेत्येकः ततोवव्रेनृपोराज्यमित्यादिमंत्रद्वयं देव्युवाचेत्येकः स्वल्पश्लोकत्रयेणस्वल्पपदादिश्लोक
त्रयेणात्रषडाकृतिःषडाकृतयोभवंतीत्यर्थः नवश्लोकत्रये कथंषडाकृतितेतत्राह अत्राद्वीनामेव

श्लोकषट्कं ततोदेवीवाक्यंस्यात्परमेश्वरि यत्सार्थ्यतेत्वया भूपश्लोकेनैकेन ततोषकृत् ९ मार्कंडेयउवाचेति ततोवव्रेमंत्रद्वयं देव्युवाचयपु नश्चैवस्वल्पश्लोकत्रयेणैव १० अथीनामेवमंत्रताद्भवेत्षत्रषडाकृतिः ततोमार्कंडेय इतिइतिदत्वातयोरिति ११ होमंत्रोपनरुक्त्वा

मंत्रत्वादिति अर्द्धमंत्रषट्केनषडाकृतयोभवंतीत्यर्थः १० ततोमार्कंडेयेति मार्कंडेयउवाचेत्येको
मंत्रः इतिदत्वातयोरिति इतिदत्वेत्यर्द्धश्लोकषट्कमंत्रइत्यर्थः पुनरनंतरंहोमंत्रोवभूवांतर्हितासद्य
इत्येकश्लोकात्मकएकोमंत्रः सूर्याज्जन्मसमासाद्येत्यर्धात्मकोद्वितीयोमंत्रः तौहोमंत्रावुच्चार्यांतेसा
वर्णिर्भविनामन्वरित्येकपादात्मकंमंत्रमंतेपठेदिति शेषः ग्रंथसमाप्तिबोधकंपठेत्रतस्याकृतिरित्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

पर्वत्रयोदशेध्यायेइति इदंपूर्वत्रानेति होमतर्पणकर्मणि[illegible]त्रेति होमादिषु सप्तशतमं
त्राः कर्तव्याइत्यर्थः तेनकामनानुसारेणैकदिनेमंत्रजपेनापि [illegible]विगतियमोयथा दुर्गेस्मृते
त्यादिकेवलमंत्राणां जपादिस्थितिबोध्यं अतएवभगवत्या[illegible]कृतमित्यारभ्यसार्धत्रिश्लोकात्मक
एकोमंत्रोभगवतापूर्वमुक्त इतिबोध्यं १३ सत्संप्रदायेति [illegible]डुक्तंभुवनेश्वरीसंहितायां इयंसप्त
शतीदेवी ज्वलद्वह्निर्नसंशयः सुरक्षितः सुखार[illegible]पादन्यथाग्दहदाहकृदिति १४ इत्यंका

पर्वत्रयोदशेध्यायेहोमतर्पणकर्मणि [illegible]नानिसप्तसंख्यानिप्रोक्तानिनवशेलजे
१३ मकारादिनकारांतोमनुःपरमदुर्लभः सत्संप्रदायविधिनाज्ञातव्योममब
लभे १४ अन्यथाविफलोमंत्रः सत्यसत्यंमयोदितं इतिश्रीकात्यायनीतंत्रे त्रा
योविंशःपटलः २३ ॥

त्यायनीतंत्ररहस्यार्थलब्धेनग्रंथेसप्तमाणसत्ययुगमारभ्याद्यपर्यंतंसर्वदेशीयैः सर्वशिष्टैरा
श्रितेसत्यपितमनुगममनाद्यत्यान्मतवक्तेत्रिद्भुतवतीत्यंयेप्रलपितं यथासोविंतयतदातत्रे
त्यर्धश्लोकात्मकोमनुः [illegible]याकिंतुतेषांकथं तेकिंत्वित्यर्धश्लोककोमनू तथातेषांकृतक
रोमीतिद्वावर्धश्लोककोमनू इत्यादिसर्वं २३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

का॰ त॰
९

त्रस्तप्रशस्तो मंत्राणां प्रमाणभावेनाकुलीभावः कृतस्तथा स्वेरपि स्वीकाकारैः कुचिदादिश्लोकप
वार्थमंत्रत्वं कुचिन्मध्यश्लोकपदार्थमंत्रत्वं स्वीकृत्य सर्वस्तप्रशस्तो मंत्राणामाकुलीभावः कृतस्तेन च
सर्वानुष्ठानेषु लोकेरयमः कादिस्ताहृशाधर्मचारिणं कामानिर्भवेदिति परमेश्वरपवजाता।
तिनन्त किमिदं मंत्रत्वं मननत्राणरूपत्वमिति चेन्न तस्य ब्राह्मणेस्तत्वान्मंत्रत्वमतिव्याप्तं भवेत् वि।
हिताशीभिधायकोमंत्रइत्युक्तेवसंतापकपिंजलानालभतइत्यस्य मंत्रस्य विधिरूपतादव्याप्ति
रितिचेन्नैवं पूर्वसूत्रकारायं मंत्रमिति व्यवहारं तिसूत्रमंत्रइति समाख्यानस्य निर्दोषलक्षणत्वात्
स्पष्टीकृतं चैतज्जैमिनिना तच्चोदकेषु मंत्राख्येति सूत्रेण मीमांसायां अस्तिचमन्त्रप्रशस्तो मंत्रेपि पि
वस्य मंत्रत्वमिति व्यवहारः स्यादेतत् जैमिनिना अर्थैकत्वादेकत्वादेकं वाक्यं साकांक्षं चेद्विभागे
स्यादिति सूत्रेणैकवाक्यत्वलक्षणमभिहितं तस्यायमर्थः यदि भागेसाकांक्षमविभागे चैकार्थत्व
देकं वाक्यमिति तत्र विभागेसाकांक्षमित्युक्तेतिव्याप्तिः स्यात् स्योनं ते सदनं कृणोमि घृतस्य
धारया सुशेवं कल्पयामि ता अभिलोदामस्ते प्रतिष्ठ ब्रीहीणां मेध सुमनस्यमानइति अत्र त
स्मिन्नित्यादि पदसमूहस्य विभागेसति प्रकृतवाचित्वं छेदनिर्णयाय पूर्वपदसमूहस्य साकांक्षा
त्वमस्ति तत् व्यवच्छेत्तुमेकार्थमित्युक्तेहितत्वे कार्थत्वमस्ति पूर्वार्थस्य सदनकरणमर्थः उ
त्तरार्थस्य पुरोडाशप्रतिष्ठान स्योनं समीचीनं सुशेवं सुखसेवितं योग्यं मेध सुमनस्यपुरोडाशोत्प

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्थः अत्र द्वयोः समूहयोर्वाक्यद्वयत्वमभयवादिसिद्धं तदेकार्थमित्युक्ते
ऽतिव्याप्तिः स्यात् भगोवांविभजत पूषावांविभजत अनयोर्विभक्तमंत्रत्वेनसमंतत्वेनपदसमू
हयोस्तात्पर्यविषयस्यद्वयविभागरूपस्यार्थस्यैकत्वात् अवच्छेदकविभागेसाकांक्षमित्युक्ते
तथासतिमंत्रत्वपर्याप्तस्यधिकरणैकवाक्यत्वयोः समानाधिकरणव्याप्यत्वादृशार्थश्लोका
नामत्वेषणेसोचिंतयमदातत्रेत्येवमादयएवार्थश्लोकाः संभवतीतिचेत्तदसत् अव्याप्ति।
व्याप्तिदोषस्यदुष्परिहरत्वात् ॐफडादिमंत्रेमंत्रत्वेप्येकवाक्यत्वाभावात् ब्राह्मणग्रंथेप्येक
वाक्यत्वेपिमंत्रत्वाभावात् तथाचतादृशानामानाधिकरण्यस्यक्वचित्सत्वेपिसर्वत्रासत्वात्
किंचत्रयोदशोध्यायेस्वल्पैरहोभिस्तीर्णमित्यादिश्लोकत्रयेणपरस्परापेक्षितानांषडङ्गानां
षण्मंत्रस्वीकारेणभगवतातत्रिमंत्रस्वीकाराच्च किंचपूर्वोक्तवचनैः सर्वत्रनिर्वाहेजाते
तत्रिमित्तस्वीकारेऽप्रयोगाभावाच्चवदप्रमाणकारिकाविरोधस्यदुष्परिहरत्वाच्चतस्मान्मड
क्कार्थपक्षाधीयानितिसुधियोविभावयंतु अत्रकेचिदनुगमैकरासिकाएवमाहुः येसमग्रश
त्यामहृसमग्रत्वपर्यंतश्लोकाः संतितत्रयत्वसंख्यश्लोकमध्येऽवाचांतमंत्राः संतितत्रावा
चांतमंत्रविभागस्यदर्शितत्वादवाचांतमंत्रपूर्वोत्तरभागस्यार्थश्लोकद्वयस्यमंत्रद्वयत्वेबाध्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यथाप्रथमचरित्रे श्रष्टादशश्लोकांतिमश्लोकमध्ये वैश्वपडवाचेत्युवाचांतमंत्रोस्ति तत्र पूर्वोत्तरार्धश्लो
कद्वयसमंत्रद्वयं तत्र न प्रत्युवाच सतं वैश्वपइत्यादिरर्धमंत्रः वैश्वपडवाचेति चैकोमंत्रः समाधिना
म वैश्वपोहमित्याद्यर्धात्मकपदकोमंत्रपदं समग्रशात्पो सर्वत्रानुगमः यत्र चाध्यायांतेर्धश्लोकः स
भावुतपदपतति यथाज्ञज्वलश्चाग्नयः शृणंताइतितथाहते मातृगणस्तस्मिन्नतीस्तुड्
मदोद्भुतइति तत्रार्धश्लोकात्मकपदसमंत्रोवोध्यः प्रथमचरित्रांते ऋषिरुवाचेत्युवाचम
त्रस्तपूर्वश्लोकांते उत्तरश्लोकादौ च पतितोनश्लोकमध्ये इति न पूर्वोत्तरार्धयोर्मंत्रद्वयपदं
पदं समग्रशात्पो विना प्रमाणं समग्रशातमंत्रविभागोनुगमेनैव सिध्यति अपंचानुगमः स्तो
त्रकारेणैव श्लोकमध्येडवाचांतमंत्रकरणेनदर्शितइति तत्र वदामः सत्यो यमनुगमो
भवतां पदिकात्पायनीतंत्रवचनविरुद्धोनस्यान्नदेवतडयीटे तथाहि भवदनुगमानुरो
धेन त्रयोदशाध्यायस्तस्यैरहोभिर्न्टपते इत्यादिश्लोकत्रयतृतीयं भवति कात्पायनीतं
त्रानुरोधेन तत्र मंत्रषट्कं भवति ततश्च कात्पायनीतंत्रविरोधोडरुद्धरपदेति मडुक्तपद
पंथारमपि पइस्तुधियो विभावयंतु तत्र यदि शिष्टास्तमनुगममाश्रित्य तदनुगमा
नुरोधेन समग्रशातमंत्रविभागं स्वीकुर्वंति तर्हि वयमपि स्वीकुर्मो नास्माकमाग्रहः इति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash

हंसः सारं यथा दत्ते सारासारविवेकः त्यक्त्वासारं तथा सारमंगीकृतपंडिताः अथास्य सप्तशत
मंत्रविभागस्य शाचीनोक्ताः कारिका लिख्यते मार्कंडेय उवाचेति प्रथमो मंत्र ईरितः ततो मंत्राः
सप्तदशाप्यर्धश्लोकात्मकस्ततः १ वैश्योक्तिरथ तोर्थं स्यात्ततो मंत्रास्त्रयः स्मृताः कथं तदुत्पप्य
र्धं स्याद्राजोवाचेति मंत्रकः २ ततश्चार्द्धद्वयं मंत्रो वैश्योक्तिस्तदनंतरं ततोर्धमंत्रः संप्रोक्तस्त्र
यः श्लोकात्मन्त्रयं ३ करोमि किं यदर्धं स्यान्मार्कंडेयवचस्ततः ततस्तावदिदमर्धं स्यादेकश्लो
कात्मको मनुः ४ उपविष्टा वित्यर्धमंत्रो राजोवाच मनुस्तथा भगवन्निति वार्धं स्यात्ततः श्लो
कीचतुष्टयं ५ ममास्येत्यर्धमंत्रस्यानुवाकं ततः परं ज्ञानमस्तीत्यर्धमंत्रो दशमंत्रा।
स्ततः परं ६ संसारेत्यर्धमंत्रः स्याद्राजोवाच मनुस्ततः भगवन्केत्यर्धमंत्रो मनुः श्लोकात्मक
स्ततः ७ तत्सर्वमर्धमनुवाकं नित्येत्यर्धमंत्रकः षण्मंत्रास्ततः प्रोक्तानिद्रामित्यर्धमंत्रकः ८
ब्रह्मोवाच ततोर्धः स्यात्त्रयोदशततः परं वोपश्चेत्यर्धमंत्रः स्यान्मनुवाकं ततः परं ९ पवंक्तेत्य
र्धमंत्रः पंचमंत्रास्ततः परं उक्तरूपमर्धमनुर्भगवद्वाक्यमेव च १० भवेतामिदमर्धं स्यात्किमन्येनेति
वार्धकं मनुवाकं पुनश्चार्धं ततः स्याच्छ्लोकमंत्रकः ११ मनुवाकं ततो मंत्रौ द्वौ प्रोक्तौ चरमौ परौ
इत्येवं प्रथमेध्याये मंत्रमंत्रा समीरिताः १२ इति प्रथमोध्यायः १ द्वितीये ऋषिवाक्यं स्यादृषि
ष्यएव स्मृता तृतीये मानवाक्यं तत्पंचत्रिंशत्तथा एव १ देवीवाक्यं ततश्चैकः श्लोको मनुवच

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

का॰ त॰
१३

स्तथा पंचश्लोकास्ततो मंत्रास्तृतीयोऽप्यापईरितः २ चतुर्थे मनिवाकं तत षड्भिः शांतिरथाणवः मनिवाकं ततो मंत्रद्वयं देवीवचस्तथा ३ अर्द्धश्लोकात्मको मंत्रो देवाऽऽबुस्ततः परं भगवत्येतपर्थ मंत्रस्ततः श्लोकत्रयं स्मृतं ४ मनिवाकं वेदमंत्राः स्यादध्यायोऽथ पंचमे मनिवाकं च षट्श्लोका देवाऽऽबुस्ततः परं ५ पंचश्लोकास्ततो मंत्रा यादेवीत्यादितः पुनः शांतिदेवमनिमामंत्रा एकविंशतिरीरिताः ६ तेषां खंडत्रये तेऽत्र त्रिषष्ट्याऽऽकृतयो भवन् विंशत्यक्षरपर्यंतं प्रथमः खंड ईरितः ७ वेदाक्षरो द्वितीयस्तृतीयोऽष्टाक्षरः स्मृतः इंद्रियेत्येकमंत्रः स्यात्त्रिरूपेति च त्रयं ८ पूर्ववच्छ्रुततो मंत्रौ द्वौ मनेवाकमेव च सप्तदशाथ मंत्रास्तु मनिवाकं त्रयो णवः ९ इत वाकं नवश्लोकामनेवाकं सुकल्पनः देवीवाकं वेदमंत्रा हूतवाकं ततः परं १० चत्वारस्तु पुनः श्लोका देवीवाकं मनद्वयं अथ वाहे मनेवाकं चत्वारः श्लोकमंत्रकाः ११ सप्तमेऽप्यमनिवाकं त्रयो विंशतिमंत्रकाः मनिवाकं च मंत्रौ द्वौ भवेतां महमेततः १२ मनिवाकं त्रिषष्ट्याऽऽकृतयोऽर्धाऽऽकृतयोऽर्धाऽऽकृतिस्तथा नवमे राजवाकं तश्लोकद्वयमतः परं १३ मनिवाकं ततः सप्तविंशतिश्लोकास्तमंत्रकाः दशमे मनिवाकं तमंत्रद्वयमतः परं १४ देवीवाकं च मंत्रौ द्वौ पुनर्देवेकमंत्रकः मनिवाकं ततो ऽष्टाविंशत्याऽऽकृतयईरिताः १५ अर्द्धमंत्रोऽनिमः श्लोकास्ततपकादशे पुनः मनिवाकं च तस्त्रिंशत्श्लोकदेवीवचस्ततः १६ एकमे

१३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्रस्ततोदेवाऽऽचुरित्येषमंत्रकः एकमंत्रोंबिकावाक्यंचतर्दशतथाणवः १७ अर्धमंत्रोंतिमः प्रोक्तो
द्वादशोर्धांबिकावचः अष्टाविंशतिमंत्रास्युरेकाप्यर्धाऽऽतिरुक्तया १८ पुनर्ऋषिस्ततोर्धंस्यात्रवस्त्रो
कास्त्रयोदशे एकादशार्धीकृतयोद्वादशश्लोकमंत्रकाः १९ ऽवाचवचनैःषड्भिरेकोनत्रिंशदी
रिताः गौडपादीयभाष्याद्यैःकारिकास्तत्समुद्धृते २० पिंडेनविबुधाःसर्वैस्तिनाशूनेयतोभवेत्
इतिकारिकावलिसमाप्ता ॥ रुद्रसोदशाटनेनांबाकोथमवलंबतो देषवंतः स्तुताःसंतिद्व
माश्रीस्ताहिमातरः १ रंगनाथसुतेनेयंश्रीलक्ष्मीतनयेनच नीलकंठेनविदुषामंत्रसंख्याप्रका
शिका २ कात्यायनीतंत्रवर्यकृतटीकायथामति प्रीयतांतेनमेदेवीभवनेश्रीमहेश्वरी ३
इतिश्रीरंगभट्टसुतलक्ष्मीगर्भजशैवोपनामकंठकृतायांकात्यायनीतंत्रेमंत्रसंख्याप्रकाशि
कायांटीकायांत्रयोविंशःपटलः समाप्तः २३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ५६५४ घ

Title श्रीकात्यायनी पूजाविधिः

Author

Extent २

Subject तन्त्रम् संपूर्णम्

Vedanta Sangraham

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नं० ११९४-क
कात्यायनीपूजाविधिः
२ पत्र
पञ्चाङ्ग

कात्यायनीपूजाविधिः

Vedanta Sangraham

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री॰ ततोब्राह्मेमुहूर्तेउत्थायाह्निकंकर्मनिर्वर्त्य यागगेहमा
गत्य विष्टरशुद्ध्यादिविधाय संकल्पंपूर्ववत्पूजामारभेत्।
अस्यश्रीकात्यायनीमंत्रस्य श्रीसदाशिवऋषिः अनुष्टुप्छं
दः श्रीकात्यायनीभगवतीदेवता क्लींबीजं ऊंशक्तिः स्वा
हाकीलकं नमोदिग्बंधनंधर्मार्थकाममोक्षार्थेविनियोगः
क्लामितिन्यासः तत्त्रयेणाचम्य प्रणवेनप्राणायामत्रयं
कृत्वा घटेमातृकाक्षरैरभ्यर्च्य ऊंक्लींकात्यायन्येहिपूजांब
लिंगृह्ण२ संस्थितिंकुरु २ क्लींऊंस्वाहा इत्यावाह्य मूलेनपा
द्यादिनिवेद्यमध्येपूजयेत् मूलं कामिन्यैनमः २ कुलजायै
नमः कलावत्यैनमः कनकेश्वर्यैनमः कीर्तिमत्यैनमः ।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कांतिदायैनमः कीलिन्यैनमः मूलं कौतुकिन्यैनमः क्लींका
कात्यायन्यैनमः इतिविर्गंधादीन्समर्प्य देवींध्यायेत् सह
स्रकरदीप्तांगींत्र्यक्षांरक्तांवरोज्ज्वलां चतुर्भुजांशवगतांनौ
मिकात्यायनींशिवां इतिध्यात्वा घटाग्रेजपादिकंपूर्ववत्
कुमारीपूजनंच देवींविसर्जयेत् इतिकात्यायनीपूजा
विधिःसमाप्तः ॥ ६ ॥ ॥

Vedanta Sanskrit

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

श्री

Vedanta Sangraham

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ४६५३

Title कात्यायनीतंत्रे होममंत्रविभागः

Author ×

Extent ६ पत्राणि Age ×

Subject तंत्रम्

Vedanta Sangraham

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चण्डीहोममंत्रविभागः कात्यायनीतंत्रे

षट्पत्र

4653/6

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पं० मुरलीधरस्य पत्रई [illegible] मंत्रविभाग

श्रीगणेशायनमः॥ अथ होमे मंत्रविभागः प्रदर्शितः कालीतंत्रे॥ ईश्वरउवाच॥ मार्कंडेय
[illegible] प्रथमश्लोकतः प्रिये॥ व्योमाद्विवर्णसंयुतो द्वितीयस्वरसंयुतः॥ व्योमहकारस्त
स्या[illegible] द्वितीयस्वरआकारः॥ नृपांतेप्रवदंमंत्राःसर्वेचाष्टादशप्रिये॥ १९ वेदयोवा
चनतःश्लोकाव्योमाद्याःपंचमंत्रकाः॥ २५॥ व्योमाद्यआद्योमेषामितिसमासः॥ नृपस्योक्ति
र्मानवर्णोद्वादशस्वरसंयुतः॥ मानवर्णोमकारःसचद्वादशस्वरेणयुक्तआदिर्नृपइत्यर्थः॥
सकारोबिंदुसंयुक्तश्चांतेस्त्रीमनुरीरितः॥ मनुइत्यर्थेमनुइत्यार्षे॥ २८॥ वेदयोवाचपुन
र्द्वादशस्वरैकादशआदिनः॥ स्वरैकादशएकारःवह्निबीजंबिंदुयुक्तमंतेस्यान्मनुपंचकं॥ व
ह्निबीजंरमितिबीजं॥ ३४॥ मार्कंडेयऋषिप्रोक्तंमंत्रत्रयमुदाहृतं॥ ताद्विवर्णंचभुवनस्वरयु
ग्वारुणंपरं॥ भुवनस्वरश्रोनयुक्तवारुणंवोइतिमाहृत॥ राजोवाचेतिषण्मंत्राभाद्वितांताः

चंडीहोमविधिः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

मुमानने॥४५॥ अथोवाच ऋषिर्ज्ञानमस्तीत्यादि सुरेश्वर॥ सर्वेश्वरेश्वरी चांते मंत्रावेद्वादश
स्फुटाः॥४६॥ तेजोवाचेति भगवान्नादिरंते विदांवर॥ मंत्रत्रयमिदं ध्यानं दूरतो ऋषि
रुवाच ह॥ क्रियेयं सापदं चादौ प्रभुरंते ष्टमंत्रकः॥ ब्रह्मोवाच तनश्चोक्ता त्वं स्वाहादि
महासुरी॥ अंतेपंचदश्यंते स्युर्मंत्रास्तु परमेश्वरी॥४७॥ एवं स्तुताहि ऋष्युक्तिर्मंतमं
त्राश्च संभवे॥४८॥ ततो भगवदुक्तिस्तु भवेतादि मनुद्वयं॥४९॥ वंचितेति नि ऋष्युक्ति
र्मंत्रौ द्वौ परमेश्वरी॥१०१॥ ऋष्युक्तिश्च तथेत्यादि मंत्रद्वयमुदाहृतं१०४ सर्वेश्लोकाह्वि हा
ध्या[illegible]मुक्तसप्तनिःक्रमात्॥ मध्येचतुर्विंशतिका अर्द्धमंत्राः प्रकीर्त्तिताः॥ सर्वेश्वा
[illegible]ज्ञेयाश्चतुरुत्तरकं शतं॥ उवाचांतस्त्वत्रबोध्या मंत्रानुवनसंख्यकाः॥१४५॥ इति प्र
थमचरितनिर्णयो नाम विंशतिमः पटलः॥ ईश्वरउवाच॥ द्वितीये ऋष्युवाचेति नवका

१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ष्याकुनिःक्रमात्॥ततस्तृतीयेध्याये तु ऋषिरुवाचेति श्लोके॥पंचत्रिंशाश्च वै मंत्राः श्लोकाद्वे
यावरानने॥देव्युवाचेति मंत्रांते मंत्रश्लोको मनःप्रिये॥ऋषिरुक्तैः पुनः श्लोकाः पंच मंत्राः
समानकैः॥एवमादुतयस्तत्र चत्वारिंशाच्चतुर्युत॥चतुर्थेक्रमतो देवि ऋष्युक्तिः षट्च
विंशतिः॥पुनस्तथैव ऋष्युक्तिः श्लोको द्वौ मंत्रसंयुतौ॥एवं स्तुते निमंत्रो यमनिगुह्यं सु
पावने॥देव्युवाचेति विज्ञेयो मंत्रो यं षोडशाक्षरः॥देवाजंबुस्तत श्लोकानगवत्याकृतं च
देव॥मंत्रो यं ज्ञानवर्णाद्यो द्वादशोत्तर युक्तुनः॥ततो ऋषिरुवाचेति इति प्रसादिते निवे॥
चतुःसंख्यास्तुते श्लोका मंत्रा स्तावंत एव हि॥अर्धमंत्रद्वयेनैव चत्वारिंशाद्धि युक्तुनः॥
एवं मध्यमचरित्रस्य पंचाराधनातोत्तरं॥तथा पंचयुतं मंत्रो महालक्ष्म्या विनेदनः॥इति
मध्यमचरित्रनिर्णयो नाम एकविंशतिमः पटलः॥ऋषिरुवाचेति पुरा विष्णुमायाप्रतुष्टुवुः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अष्टमंत्राः श्लोकरूपास्तेदेवाऽऽस्तुस्तनः परं॥नमोदेव्याइतिश्लोकात्रिंशद्दिनमूर्त्तिभिः॥
विष्णुमायादितोऽन्तांतिरूपांतेश्रीशिवष्टियुक्॥अवतारेपृथङ्मंत्रास्तेषांत्रिषष्टिरा हु
तिः॥चितिरूपेणमंत्रेणत्राहुतित्रयमाचरेत्॥एवंमंत्राद्भुतानिस्तेसप्तशिरुवाचइत्य
थ॥एवंस्तवादियुक्तानांत्वयाकस्मान्नगृह्यते॥मंत्राःसप्तदशोतेनुस्तुत्युक्तिश्चनिश्च
तिवै॥इत्यादित्रितयेमंत्रैःशुद्धभेदाःप्रकीर्त्तिताः॥अथइतनउवाचेतिदेविदेवेश्वरः
परं॥इत्यादिनवमंत्राश्चपुनर्ऋषिरुवाचह॥इत्युक्त्वेत्यादिमंत्रेणएकेनचसरस्वती॥
देवीवांतिश्लोकास्तुचत्वारोमंत्रजद्दतः॥दूतेमुवाचेतिचपुनरवजिप्तासिइत्यथ॥
मंत्राश्चत्वारोविज्ञेयादेव्युवाचततःपरं॥एवमेतद्बलीशुंतोसचयुक्तंकरोतुयत्॥
इतिमंत्रद्वयंश्लोकावंगमंत्राश्चतेनव॥एकोनत्रिंशाश्चत्राताद्धिकामंत्रपूरकाः॥इति

२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पंचमोध्यायः॥ऋषिरुवाचेत्याकर्ण्यश्लोकाश्चत्वारईरिताः॥पुनरुवाचेतिनेनाङ्गमस्तत
परं॥मंत्रत्रयमिदंप्रोक्तंदेव्युवाचेतिवेनहा॥हेत्येश्वरेणप्रहितोएकमंत्रःप्रकीर्त्तितः॥
ऋ ननऋषिरुवाचेत्युक्तःसोन्यधावतः॥इत्यादिद्वादशश्लोकैःषष्ठेध्यायेप्रकीर्त्तिताः॥
चतुर्विंशतिनेहास्तादेवताकुनयःक्रमात्॥इतिषष्ठोध्यायः॥ऋष्युक्तिराजइत्यादि
त्रयोविंशतिमानरः॥ऋषिरुवाचतावतोमाहनेदेहुयेक्रमात्॥सप्तविंशत्यत्रदेविम
वंत्याकुनयःक्रमात्॥अत्राध्यायद्वयेदेविभूम्नाहीलुप्रकीर्त्तिता॥इतिसप्तमोध्यायः॥
ऋषिस्यंदेचनिहितेइत्याध्यायावसानकं॥त्रिषष्ठ्याकुनयःप्रोक्तएकाअर्द्धकुनिर्म
ता॥रक्ताक्षीदेवताअष्टोमहाशक्तयःप्रकीर्त्तिताः॥इत्यष्टमोध्यायः॥राजाविचित्रमि
त्यादिश्लोकद्वयमुदाहृतं॥ऋषिश्चकारकोपंहिइत्यादिश्लोकरूपतः॥सप्तत्रिंशच्च

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri
Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

विद्धेयादेवतामंत्रस्वरूपतः॥ एकचत्वारिंशादिहस्त्रा कृतिर्नवमेशुभे॥ देवतानैरवीनाराश्च
लुगोप्यंवरानने॥ इतिनवमोध्यायः॥ ऋषिर्निशुंभनिहतमित्यादिद्वयमंत्रकं॥ ततो
देवीतिमंत्रौ द्वौ एकैवाहमनूत्तमौ॥ सुनर्देव्येकमंत्रेण व्यक्तमंत्रा उदीरिताः॥ ऋषिस्त
तःप्रवृत्तेसार्द्धद्वाविंशतिःस्वयं॥ द्वात्रिंशत्तानवस्तत्रएकोसार्द्धमनुर्मतः॥ दशमेसिं
हमासीनाश्रूलपाशविधारिणी॥ मुख्याचतुर्भुजाबाणचापहस्ताशुभेक्षणा॥ इति
दशमोध्यायः॥ इतिद्वाविंशतिमःपटलः॥ ऋषिःसुमेधाविख्यातःप्रोक्तादेव्याहृते
शुभे॥ चतुस्त्रिंशत्तथाश्लोकामंत्रसंख्याकाश्चते॥ ततोदेव्येकमंत्रेणवरदाहंसुरेश्व
रा॥ देवाऊचुस्तथासर्वाबाधाप्रशमनंतथा॥ श्लोकेनैकेनदेवेशिदेव्युवाचततःपरं॥
वैवस्वतेंतरेप्राप्तेत्यादिश्लोकाश्चतुर्दश॥ सार्द्धसर्वाकृतिर्देविपंचाशत्पंचसंयुताः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वेष्णवीदेवता यत्र महागरुडवाहिनी॥ इत्येकादशोऽध्यायः॥ देव्युवाचेति ततएभिस्तुवैश्च
मांसदा॥ हरेत्यर्द्धनरहिता अष्टादशविंशतिरूपकाः॥ ततश्चऋषिरुवाच इत्यष्टाश्लो
कमाहितः॥ अर्द्धयुङ्नवभिश्लोकैर्मंत्रास्त्रसंख्यकादशः॥ एवंद्वादशाध्यायेएक
चत्वारिंशाहुतीः॥ इतिद्वादशोऽध्यायः॥ ततस्त्रयोदशाध्यायेऋषिरुवाच इत्यथ॥
एतन्तेकथितंनृपेत्यादिसार्द्धत्रयंमनुः॥ मनुचतुष्टयमित्यर्थः॥ मार्कंडेयउवाचेति इ
तितस्यवचोदितः॥ श्लोकषट्कंततोदेवीउवाचपरमेश्वरि॥ यस्मार्थ्यतेत्वयानृपश्लो
केनैकेनतोषकृत्॥ मार्कंडेयउवाचेति ततोवव्रेमनुर्द्वयं॥ देव्युवाच पुनश्चैवस्वस्म
श्लोकत्रयेणवै॥ अर्द्धेनैवमंत्रत्वाद्भवंत्यत्रषडाहुतिः॥ ततोमार्कंडेयउवाच इतिदत्वा
नयोरिति॥ द्वौमंत्रौपुनरुच्चार्य्यसावैणिर्नृपतिर्मनुः॥ एकोनत्रिंशत्संकाहुतिरत्रवि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धीयते॥एवं त्रयोदशाध्याय्यां होमतर्पणकर्मणि॥ज्ञातानि सप्तसंख्यानि तव प्रोक्ता
निशौनके॥सकारादिनकारांतो मनुः परम दुर्लभः॥स संग्रहाय विधिना ज्ञातव्यो
ममवक्त्रजे॥अन्यथा विफलो मंत्रः सर्वं सारं मयोदितं॥तत्र होमे स्वाहांताः पूजायां न
मोंतास्तर्पणे तर्पयामि यंतामंत्रा बोध्याः॥इति त्रयोविंशतिमः पटलः॥अथ कात्यायिनीतंत्रानु
सार्येव मंत्रविभागः॥स्पष्टीकृत्य प्रदर्शितः स्वपद्यरचनाकेन चिद्विपश्चिता॥सच यथा॥अष्ट
सप्तत्युत्तराणां श्लोकानां शतपंचकं॥श्लोकं सप्तशतीस्तोत्रैः तत्सप्तशतसंख्यया॥विभज्य मनु
क्रमान्मंत्रप्रतिकात्यायिनीमतं॥मार्कंडेय उवाचैकः सावर्ण्याद्यास्ततः परं॥श्लोकमंत्राः स
प्तदशार्द्धश्लोकात्मकस्ततः॥एकोनविंशदेवंस्युर्वैश्योक्तिर्विंशतिस्तथा॥पुनरर्द्धं पुनः श्लो
कत्रयमर्द्धं पुनर्मवेत्॥पंचविंशतिदेवंस्याद्राजा वर्द्धिंशतिस्ततः॥अर्द्धश्लोकात्मकं मंत्रद्वयं

४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वेत्यस्तोत्रवेत्॥ एकोनत्रिंशद्देवंतु मंत्रसंख्याप्रकीर्त्तिता॥ पुनरर्द्धं पुनश्लोकत्रयमर्द्धं पुनर्भवेत्॥ मार्कंडेय
पुनश्चार्द्धश्लोकः श्लोकात्मकः पुनः॥ अर्द्धश्लोकात्मकोमंत्रोराजार्द्धश्लोकमंत्रकः॥ मंत्राश्चत्वारिंशद्देवंश्लोक
मंत्रचतुष्टयं॥ पुनरर्द्धमृषिश्चार्द्धश्लोकमंत्राः पुनर्दश॥ पुनरर्द्धं पुनाराजेत्येकोनाशष्टिरुच्यते॥ पुनरर्द्धं पुनः
श्लोकः पुनरर्द्धं पुनाऋषिः॥ पुनरर्द्धं पुनः श्लोकाः षडंत्रा पुनरर्द्धकं॥ निर्द्धांनगवतीविष्णोरतुलंतेजसः प्रभुः॥
इत्येवपाठोमंत्राणामेकसप्ततिरुच्यते॥ बुलार्द्धश्लोकमंत्रोथश्लोकमंत्रास्त्रयोदश॥ अर्द्धश्लोकोऋषिश्चार्द्धः श्लो
कः श्लोकास्तुपंचवै॥ पुनरर्द्धंतुमंत्राणांसपंचनवतिःस्मृता॥ भगवानर्द्धमंत्रेद्वऋषिःश्लोकानामष्टसप्तत्या
चतुर्भिरधिकंशतं॥ उवाचवचनैःसार्द्धं विनागत्रयमंमतः॥ १॥ मार्कंडेयद्वयंवैश्यद्वयंराजात्रयंततः॥ ऋषिः
पंचकमुद्दिष्टंभगवानेकएवतु॥ बुद्धेरंतुचतुर्विंशदर्धमंत्राःप्रकीर्त्तिताः॥ उवाचपदमध्येपुनश्लोकद्व
द्वाकेषुच॥ अध्यायाद्दावेकऋषिरुवाचेतिसकृन्मनुः॥ अष्टषष्टिमिताःश्लोकास्तावंतोमनवोमताः॥
एकोनसप्ततिःसर्वेध्यायेमंत्राद्वितायके॥ २॥ आद्यऋषिरुवाचेकःपंचविंशत्ततःपरं॥ निरुच्यमानाद्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

Hinduism Discord Server https://dsc.gg/dharma | MADE WITH LOVE BY Avinash/Shashi

श्लोकामुखराकुलाक्षरं॥ इत्यंतादेवुवाचैकोगर्जेगर्जेतियापरः॥ श्लोकोऋषिरुवाचेतिपुनश्चश्लोकपंच
कं॥ चतुश्चत्वारिंशतिस्तुसर्वेमंत्रास्तृतीयके॥३॥ आद्योऋषिरुवाचेतिद्वाक्याद्याःश्लोकमंत्रकाः॥ष
ट्त्रिंशास्तुऋषिःश्लोकद्वेदेवीयंततःपरं॥ त्रियंत्रिदशाःसर्वेयदस्मत्रोभिवांछितं॥ इत्यर्द्धश्लोको
पमंत्रोदेवाश्चयुस्ततःपरं॥ भगवत्याकृतंसर्वमित्यर्द्धश्लोकमंत्रकः॥ यदयंनिहतास्पंचश्लोकमंत्र
त्रयंभवेत्॥ ऋषिःश्लोकास्तुचत्वारोमनवःपरिकीर्त्तिताः॥ ऋषित्रयंतुदेवैकाएकदेवास्तुपंचभिः॥
उवाचवचनैःश्लोकाःपंचत्रिंशत्तुमंत्रकाः॥ अर्द्धश्लोकात्मंत्रद्वयमेवंभवेदहि॥ षट्त्रिंशाश्लोकेध्या
येचत्वारिंशद्द्व्याधिका॥ विभज्यगलनाकार्यामंत्राणांवहनादिषु॥ षट्सप्ततिश्लोकेयुक्तेध्यायेमं
त्रास्तुपंचमे॥ एकोनत्रिंशदधिकंशतंकात्यायिनीमते॥ एकोऋषिरुवाचेतिपुराशुंभादयश्चषट्
श्लोकमंत्रास्ततोदेवाऋचुश्चैवाष्टमोमनुः॥ नमोदेव्यादिकःश्लोकाःपंचमंत्राःप्रकीर्त्तिताः॥ त्रयोद
शेमंत्रास्तुयादेवाःस्तुयोपिच॥ एकविंशतिकाश्लोकामंत्रांसंतास्तेषुमंत्रकाः॥ प्रतिश्लोकंत्रयो

५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मंत्राज्ञेयास्तेत्रिषष्टिकाः॥पुनः श्लोकात्मकोमंत्रत्रिमंत्राः श्लोककः पुनः॥ त्रयोविंशश्लोकेषुमंत्रावेसप्तषष्टिकाः॥
यादेवासर्वभूतेषुविष्णुमायेतिशब्दिता॥नमस्तस्यैइतिप्रोक्तोविंशत्यक्षरकोमनुः॥नमस्तस्यैइतिप्रोक्तोद्वितीय
यश्चतुरक्षरः॥ अष्टाक्षरस्तृतीयोसौनमस्तस्यैनमोनमः॥एवंतुविंशतिश्लोकेज्ञेयंमंत्रत्रयंबुधैः॥पूर्वैस्त्रयो
श्लोमंत्रैःसप्तशतीतिरुदाहृता॥कृतास्तुरेतिचश्लोकद्वयंचैवपुनर्ऋषिः॥पुनःसप्तदशश्लोकाऋषिश्लोकत्रयं
ततः॥द्वतश्चैवनवश्लोकाऋषिरेकोविकाततः॥चतुःश्लोकीपुनर्द्वतचतुःश्लोकीपुनःशिवा॥श्लोकद्वयंमिलि
त्वातुचत्वारिंशतनवाधिकं॥अशीत्यापिचसंयोगेएकोनत्रिंशताधिकं॥शतमेवंतुविज्ञेयमाकृतीनांतुपंचमे॥
ऋषेश्चतुष्टयंप्रोक्तंदेवाकवुसलस्सुनः॥द्वतोवाचद्वयंदेवीउवाचद्वितयंतथा॥नवोवाचचतुःपंचाशत्श्लोका
कृतयस्तथा॥द्वाविंशत्याकृतीःश्लोकेषट्षष्ट्याकृतयोमताः॥एकोनत्रिंशदधिकंमाकृतीनांशतंमतं॥विंशश्लो
कसंयुक्तेषोडशध्यायेप्रकीर्त्तिताः॥सर्वेश्लोकामंत्ररूपाहृयेकायत्रसंत्रिय॥चतुर्विंशतिमंत्राणामिसेवंपरि
कीर्त्तितं॥नवश्लोकामंत्ररूपाहृयेत्र॥६॥पंचविंशश्लोकयुक्तेध्यायेमंत्रास्तुसप्तमे॥सर्वेमंत्राःश्लोकरू
पाऋष्युवाचद्वयंततः॥सप्तविंशतिरेवंतुमंत्रसंख्याप्रकीर्त्तिता॥सार्द्धैकषष्टिश्लोकाद्वेमेध्यायेप्रकी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

COLLECTION OF VARIOUS
-> HINDUISM SCRIPTURES
-> HINDU COMICS
-> AYURVEDA
-> MAGZINES
FIND ALL AT HTTPS://DSC.GG/DHARMA
Made with
By
Avinash/Shashi
[creator of
hinduism
server]
KAPWING

COLLECTION OF VARIOUS
-> HINDUISM SCRIPTURES
-> HINDU COMICS
-> AYURVEDA
-> MAGZINES
FIND ALL AT HTTPS://DSC.GG/DHARMA
Made with
By
Avinash/Shashi
[creator of
hinduism
server]
KAPWING

॥ एकषष्टि श्लोकषष्टि श्लोकयुक्तो मंत्रा अंते द्वि श्लोकमंत्रकः ॥ आद्यो ऋषिश्चैव त्रिषष्टिमंत्रसंमतेः ॥ ८ ॥ एकोनत्रयस्त्रिंशद्भिः श्लोकैर्युक्तसमा स्थिताः ॥ अध्यायेनवमे मंत्रास्तावंतो थ मनुद्वयं ॥ ९ ॥ ऋषिश्चैकोनिवैकचत्वारिंशन्मनुस्त्वयं ॥ १० ॥ सार्द्धसप्तान्विते विंशश्लोकैस्तु दशमे न्विते ॥ सप्तत्रिंशन्मंत्रास्तु श्लोकरूपास्तु तोनिमः ॥ अर्द्धश्लोकात्मको मंत्रो द्वे द्व्युवाचद्वयं तथा ॥ देव्युवाचद्वयं चैव द्वात्रिंशन्मंत्रविग्रहः ॥ श्लोकानां सार्द्धपंचाशच्छ्रेयो मे दशमे स्फुटं ॥ पंचाशच्छ्लोकमंत्रास्तदंते द्वि श्लोकमंत्रकः ॥ देवी द्वयं ऋषिश्चैको देवाएकमिति स्थितं ॥ पंचाधिकं तु पंचाशन्मंत्रा ज्ञेयाः परा स्फुटं ॥ अष्टत्रिंशच्छ्लोकयुक्तो ऽध्यायो द्वादशात्मिके ॥ चत्वारिंशच्च एकश्च मंत्रास्तत्र कृतिद्वयं ॥ अर्द्धश्लोकात्मकश्लोकाः सप्तत्रिंशन्मिता ऋषिः ॥ देव्युवाचेति चैकैकमेवं संख्या स्फुटोदिता ॥ १२ ॥ त्रयोदशे सार्द्धसप्तदशश्लोकाः प्रकीर्तिताः ॥ ऋषिरुवाचेयाः ख्यातो मस्वर्गापवर्गदः ॥ इमे ताः पंचमंत्रास्तु मार्कंडेयस्तु तु परं ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा द्वौ मंत्रस्तथा स्मृतः ॥ श्लोकमंत्रास्ततो ज्ञेयाः पंचैवार्द्धपंचकं ॥ देव्युवाचेति मंत्रो यं ततः श्लोकात्मको मनुः ॥ मार्कंडेयस्ततो मंत्रश्चैवो ऽग्रामंत्रकः ॥ ततो वज्रेन पोराण्यमन्त्रश्लोको मनुद्वयं ॥ ततो देवा षडर्द्धेति सप्तमंत्राः प्रकीर्तिताः ॥ मार्कंडेयस्ततः पश्चद्वयं मंत्रं यं स्मृतः ॥ आद्यात्वधिकमंत्रास्तावत्प्रोक्तमनुः ॥ एकोनविंशमंत्रास्तु प्रोक्ताः कात्यायिनीमते ॥ अथ होमकर्मण्यत्र यावत्कोमस्तद्द्विगुणजपः प्रोक्तो योगिनीहृदये ॥ होमकर्मण्यत्र कात्यायिनीमते ॥ द्विगुणो जपः ॥ इतरेषां तु वर्णानां त्रिगुणादि समर्पितैः ॥ तेषां तदेव हि द्वयं हि यत्तत्संख्याद्विगुणो जपः ॥ कर्तव्यं श्रीगसिध्यर्थं तस्याक्रेन नमक्तिनइति ॥ तेषितेन ॥ श्रयामदेवसुतइन्द्रजीकेन ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥

CC-0. Dhanishtha Nandini Trust. Digitized by eGangotri